

ИНТЕРЕСОРНЕ КОМИСИЈЕ

**резултати анализе пракси јединица локалних
самоуправа**

Београд, октобар 2017. године

Садржај

<i>1. Уводне напомене</i>	<i>3</i>
<i>2. Предмет, циљ и методолошки оквир анализе</i>	<i>4</i>
<i>3. Преглед најважнијих резултата анализе нормативноправног оквира</i>	<i>5</i>
<i>4. Финансирање интерресорних комисија и мера подршке</i>	<i>17</i>
<i>5. Организовање рада и сарадња ИРК са организацијама цивилног друштва</i>	<i>31</i>
<i>6. Завршне напомене</i>	<i>34</i>

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Стална конференција градова и општина, Савез градова и општина Србије (СКГО), је место подршке локалним властима у њиховим напорима да изграде свој правни, финансијски и функционални капацитет, као и да заступа интересе, пружа висококвалитетне услуге и подржава развој и унапређење локалне самоуправе кроз заједничко деловање чланства, у складу са европским стандардима.

Програм „Институционална подршка СКГО – друга фаза“ који финансира Швајцарска агенција за развој и сарадњу (СДЦ) усмерен је на подршку спровођењу Стратешког плана СКГО у области заступања. СКГО ће бити подржана да и у наредном периоду ефикасно и активно спроводи функцију заступања и представљања интереса локалних власти и да обезбеди подршку реформама у пракси. Активности у оквиру нове фазе пројекта су директно усмерене ка имплементацији кључних интереса локалних самоуправа који су дефинисани у стратешким и програмским документима СКГО, као и кроз деловање њених органа и тела.

Резултати пројекта "Унапређење професионалне подршке у заједници – важан корак у инклузији деце" који су заједнички спроводили Стална конференција градова и општина (СКГО), Центар за социјалну политику у сарадњи са УНИЦЕФ-ом, Групом за социјалну инклузију Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије, уз финансијску подршку Аустријске и Швајцарске развојне агенције указао је на нејасноће и недоумице у раду интерресорних комисија (ИРК) у јединицима локалне самоуправе, као и на потребе да се унапреди и уједначи актуелна пракса.

У Акционом плану СКГО за 2017. годину планирана је даља подршка ЈЛС у области друштвених делатности, са посебним освртом на спровођење законодавног оквира који за циљ има унапређење локалних друштвених политика. Резултати овог истраживања и анализе треба да пруже препоруке за даље кораке у јачању улога локалних самоуправа у спровођењу надлежности у области интерсекторских политика.

Овај документ представља структурисану и селективну компилацију најважнијих налаза у сепаратним анализама које су на основу истраживања сачиниле:

- 1) **Марија Јеленковић** – Анализа законодавног оквира система социјалне заштите и инклузивног образовања са предлогом мера и модела докумената;
- 2) **Соња Петровић** - Анализа праксе јединица локалне самоуправе у организовању рада и финансирању чланова интерресорних комисија и препоручених мера подршке;

3) **Милица Василијић** – Анализа праксе једница локалне самоуправе у организовању рада интерресорних комисија и њихова сарадња са организацијама цивилног друштва и удружењима родитеља корисницима услуга ИРК.

Истраживањем је као представница СКГО координирала **Ивана Максић**, а процесом израде докумената је координирао и ову компилацију сачинио **Владан Јовановић**.

Истраживање на основу којег је сачињена ова анализа спроведено је пре доношења новог Закона о основама система образовања и васпитања (2017.).

Новим законом отварају се питања која нису могла бити обухваћена овом анализом, мада се у неким закључцима и препорукама препознају и наводе релевантни чланови новог Закона и то члан 77. и члан 189.

2. ПРЕДМЕТ, ЦИЉ И МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР АНАЛИЗЕ

Предмет анализе је:

- 1) анализа нормативног оквира у контексту формирања ИРК;
- 2) процена капацитета координатора ИРК у локалним самоуправама запослених на пословима праћења и унапређења доступности, ефикасности и квалитета у области образовања, идентификација трендова буџетирања трошкова рада чланова ИРК;
- 3) идентификација начина обезбеђивања средстава за финансирање видова подршке препоручених од стране интерресорне комисије;
- 4) сарадња ЈЛС и ИРК са организацијама цивилног друштва и удружењима родитеља.

Циљ анализе је стварање оквира за унапређење Правилника о пружању додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику; унапређење поступања ЈЛС у обезбеђивању функционисања ИРК-ова, као и унапређење рада ИРК-ова.

Методолошки приступ у изради анализе заснован је на:

1. анализи прописа и других релевантних документа од значаја за спровођење додатне подршке на локалном нивоу;
2. упоредној анализи локалних решења о образовању интерресорних комисија, доступних у СКГО бази података;
3. упоредној анализи одлука о финансирању накнада за рад и материјалних трошкова ИРК доступних у СКГО бази података;
4. упоредној анализи локалних одлука о социјалној заштити и локалних одлука буџета за 2016. и 2017. у 35 локалних самоуправа изабраних према степену развијености;

5. анализи сарадње организација цивилног друштва, установа за децу и младе и ЈЛС у контексту јачања подршке породицама са децом у циљу унапређења квалитета и инклузивности образовног система.

У анализи су коришћени подаци и резултати СИПРУ тима, првенствено резултати мапирања услуга социјалне заштите, као и Индекс друштвеног развоја градова и општина и налази "Унапређење професионалне подршке у заједници – важан корак у инклузији деце" финансираног од стране УНИЦЕФ-а.

3. ПРЕГЛЕД НАЈВАЖНИЈИХ РЕЗУЛТАТА АНАЛИЗЕ НОРМАТИВНОПРАВНОГ ОКВИРА

3.1. Решења о именовању чланова, састав и председник ИРК

Преко пројекта¹ који је спроводио Центар за социјалну политику (у даљем тексту: ЦСП)² у сарадњи са СКГО и УНИЦЕФ-ом, утврђени број ИРК-ова у Републици Србији је 141, са градом Београдом 142. Током трајања пројекта утврђено је да од тог броја 5 ИРК нису функционални, да 2 ЈЛС обављају послове ИРК кроз протоколе о међуопштинској сарадњи: град Нови Сад за општину Сремски Карловци и општина Прокупље за 4 ЈЛС- Блаце, Куршумлију, Житорађе и Прокупље³.

Од укупно 136 функционалних ИРК-ова, упитнике је попунило 85 и то: 15 упитника је добијено од стране градова, 62 упитника добијени су од стране општина⁴ и 8 упитника од стране градских општина града Београда. Решење о именовању чланова ИРК доноси начелник општинске, односно градске управе (45), општинско/градско веће (8), председник општине /градоначелник (9) и скупштина општине/града (9).

Интерресорне комисије чине стални чланови, а у 7 ЈЛС (Беочин, Ириг, Крагујевац, Нови Сад, Сремски Карловци, Врњачка Бања и Вршац) постоје и заменици чланова. Заменици чланова су представници релеватних сектора (здравство, образовање, социјална заштита) којем припадају именовани чланови ИРК.

Велики број ЈЛС се изјаснио да Председника интерресорне комисије бирају стални чланови из својих редова и неки од њих су се позвали на члан 7. Правилника⁵, док је приметна и другачија пракса и то: Председник ИРК бира се на основу предлога шефа Одељења и Веће доноси решење о његовом именовању, или начелник управе именује и председника и

¹ Пројекат „Унапређење професионалне подршке у заједници-оснаживање капацитета ИРК за пружање додатне подршке деци за укључивање у рани развој и образовање

² <http://csp.org.rs/sr/o-nama/o-organizaciji.html>

³ Информација добијена од стране ЦСП

⁴ општина Пријепоље послала празан упитник, али је приложила документацију о оснивању ИРК

⁵ Члан 7. став 2. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Сл. гласник РС“, број 63/2010)

чланове комисије. Председник ИРК је у 36 ЛС из сектора образовања, у 34 из сектора здравства и у 9 ЛС из сектора социјалне заштите.

Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Сл. гласник РС”, број 63/2010)

Члан 6.

Комисија има три стална (из области образовања, здравља и социјалне заштите) и два повремена члана⁶. Стални чланови Комисије су: представник система здравствене заштите (педијатар); представник образовно-васпитног система (школски психолог); представник система социјалне заштите (стручни радник на пословима социјалног рада).

Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 88/2017)

Члан 77.

Комисија има пет чланова, и то четири стална (педијатар, представник Центра за социјални рад, дефектолог⁷ и психолог запослен у образовању и васпитању) и једног повременог члана

ПРЕПОРУКА

Потребно је приликом израде новог Правилника дати смернице ЈЛС у циљу стандардизације оснивачког акта. Нови Правилник, такође, треба да садржи моделе докумената за праћење реализације мера подршке и да дефинише одговорности за праћење реализације мера подршке унутар одговорних служби које их спроводе (ЦСР, здравствене и образовне установе и друге службе) и извештавање ка ИРК, и обрасце за извештавање од стране ИРК ка релевантним министарствима.

*** СКГО је у оквиру ове анализе припремио Предлог модела решења о образовању ИРК.**

⁶ Повремени члан може да буде:

- 1) представник здравствене заштите (изабрани лекар или лекар специјалиста);
- 2) представник образовања (васпитач, наставник разредне наставе, одељенски старешина, предметни наставник или стручни сарадник запослен у образовној установи коју дете похађа;
- 3) представник социјалне заштите (стручни радник из установе социјалне заштите, водитељ случаја, представник установе социјалне заштите у коју је дете смештено и др.).

⁷ одговарајућег профила

3.2. Радно место запосленог у оквиру којег се обављају послови координатора ИРК

У свим ЈЛС послове координатора ИРК обавља лице запослено у општинској, односно градској, управи. Послови Координатора у већини ЈЛС обављају се у надлежном секретаријату, градској управи, одељењу, одсеку градске, односно општинске, управе за друштвене делатности. Од овог приступа постоје одређени изузеци⁸. У 96 % ЛС послови координације ИРК-ом представљају придодате послове и додатно оптерећење за службенике.

У малом броју ЈЛС (Панчево, Сремска Митровица, Велика Плана⁹, Лесковац) послови координатора ИРК обављају се у оквиру радног места које је правилником о унутрашњој организаацији и систематизацији општинске, односно градске, управе дефинисано као „Координатор Интерресорне комисије“. У највећем броју ЈЛС постоје радна места на којима се између осталих послова обављају и послови координатора ИРК, а то су најчешће саветничка, координаторска и руководилачка радна места¹⁰.

У свим ЈЛС координатор ИРК-а је лице запослено на неодређено време у општинској, односно градској управи, уз три изузетка¹¹ и поред административних послова, Координатор треба да прати извршење мера, евалуацију ефеката подршке ИРК, ажурира базу података о раду ИРК и

⁸ **Бабушница:** послове координатора ИРК обавља начелник Општинске управе. **Баточина:** координатор ИРК распоређен је на радно место у оквиру Одељења за општу управу, људске ресурсе и послове органа општине. **Беоцин:** у Одељењу за имовинске, опште и заједничке послове, сарадник за друштвену бригу о деци и борачко-инвалидској заштити. **Чајетина:** у Одсеку за инспекцијске послове, Просветни инспектор. **Косјерић:** у Одсеку за инспекцијске послове, Просветни инспектор. **Љиг:** Одељење за финансије Општинске управе општине Љиг, стручни сарадник за заштиту животне средине, пољопривреду и водопривреду. **Опово:** послови координатора ИРК се обављају у Одељењу за привреду и финансије, обавља их технички секретар. **Пожега:** послове координатора ИРК обавља Начелник Одељења за општу управу и заједничке послове. **Свилајнац:** послови се обављају у одељењу за инспекцијски надзор и пољопривреду Општинске управе општине Свилајнац Одсек за инспекцијски надзор, обавља их Просветни инспектор и Координатор рада Интерресорне комисије. **Варварин:** послове координатора ИРК се обављају у одељењу надлежном за финансије и обавља их ликвидатор. **Велико Градиште:** подлови се обављају у Одељењу за општу управу и обавља их у Референт за вођење бирачког списка (ЈБС и ПБС) и повереник за избегла и интерно расељена лица. **ГО Младеновац:** у Одељењу за општу управу на радном месту Стручни и административно-технички послови за Комисију за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику.

⁹ Координатор ИРК и Комисије за посебну негу детета и обављање послова везаних за породиљска права- Одељење за друштвене делатности

¹⁰ Радна места у оквиру којих се обављају послови координатора ИРК, између осталог су: саветник за правне послове при градској управи за друштвене делатности; саветник на пословима образовања, културе и спорта; саветник за послове повереника за избеглице, саветник за послове образовања; саветник за послове друштвене бриге о деци; руководиоца одсека за друштвене делатности; руководиоца одељења за привреду, јавне делатности и заједничке послове; технички секретар; координатор за локални економски развој итд.

¹¹ У општинама **Оџаци** и **Рашка** те послове обавља лице које је закључило уговор о раду на одређено време, а у општини **Бабушница** послове обавља начелник општинске управе, које је службеник на положају.

корисницима, што се не ради у адекватном обиму услед њихове преоптерећености другим радним задацима.

Координатор има веома важну улогу у информисању свог непосредног руководиоца, који ће, у складу са утврђеном процедуром, покренути поступак за успостављање и увођење додатних и нових мера или услуга из области образовања, социјалне и здравствене заштите на територији јединице локалне самоуправе/ локалне самоуправе. У већим градовима (Ниш, Нови Сад и Сремска Митровица) послови координатора су препознати као врло комплексни послови који захтевају постојање посебног радног места које ће се искључиво или претежно бавити овим питањима.

Од укупно 12 градова у 17% послови координације ИРК-ом предвиђени су актом о систематизацији, а у 83% градова ови послови нису предвиђени актом о систематизацији, док у 96% општина послови координације ИРК-ом представљају придодате послове и додатно оптерећење за службенике, док у само 4% општина послови координације ИРК-ом препознати су као комплексни послови за које постоји посебно радно место према акту о систематизацији.

ПРЕПОРУКЕ

С обзиром на обим и врсту послова које обавља координатор, **пожељно је** систематизовати посебно радно место за обављање ових послова, и да се ови послови обављају у оквиру организационе јединице у градској, односно општинској, управи из области друштвених делатности.

Координатор ИРК треба да буде лице са високом стручном спремом и добрим познавањем локалних прописа из области образовања, социјалне и здравствене заштите, како би био у прилици да сталним и повременим члановима комисије даје податке о мерама и услугама из области образовања, социјалне и здравствене заштите¹².

Чини се најцелисходније ангажовати особу за координисање рада ИРК у оквиру ЈЛС/ЛС и избегавати додавање овог посла као додатног реферата запосленима у управи, услед значајних одговорности које су поверене координаторима. Ово би омогућило поштовање рокова за разматрање захтева и квалитетно/континуирано праћење ефеката планираних мера подршке.

Како би координатори на најбољи могући начин могли да презентују доносиоцима одлука колике трошкове имају у вези са функционисањем ИРК и спровођењем преписаних мера и услуга, потребно је да развију посебну методологију утврђивања трошкова.

¹² У складу са чл. 22-30. Уредбе о критеријумима за разврставање радних места и мерилима за опис радних места службеника у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник РС", број 88/2016)

Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Сл. гласник РС”, број 63/2010)

Члан 1.

Овим правилником уређују се ближи услови за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке детету и ученику.

Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 88/2017)

Члан 77.

Интерресорна комисија врши процену детета, ученика и одраслог за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком.

ИЗАЗОВИ

Проблем који се у пракси може јавити је недовољан број извршилаца на пословима из области друштвене бриге о деци, услед тога што се сваке године врши смањење броја запослених у систему локалне самоуправе, у складу са посебним законом – што може проузроковати повећани обим посла на радном месту на коме се обављају послови координатора комисије за пружање додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику

3.3. Простор за рад ИРК

Комисија ради у седишту које одређује општинска, односно градска, управа. Седиште ИРК је наведено у решењу о именовану ИРК¹³.

У већини ЈЛС решењем је одређено да седиште ИРК буде у просторијама општинске, односно градске, управе. У појединим случајевима седиште је у дому здравља, односно основној школи.

У неким ЈЛС, иако је седиште ИРК по решењу, зграда општинске, односно градске, управе састанци се одржавају у просторијама Дома здравља, Центра за социјални рад или основне школе (Аранђеловац, Ћићевац, Љиг, Параћин, Топола, Трстеник, ГО Гроцка).

Поједине ЈЛС нису решењем одредиле седиште рада ИРК и у тим случајевима ИРК и не одржава свој седнице у просторијама општинске управе, већ у некој од просторија установа у којима су запослени чланови комисије (Богатић, Кучево, Оџаци).

¹³ Члан 9. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику, "Сл. гласник РС", бр. 63/2010

Препорука

Потребно је да ЈЛС обезбеде просторију за рад ИРК на начин да обезбеђује поштовање законске регулативе која се односи на несметани рад са децом, да се деца у том простору осећају сигурно, и да се решењем о формирању Комисије, у консултацији са релевантним актерима, одреди седиште ИРК.

3.4. Опрема, процедуре за рад и извештавање ИРК

Општинска, односно градска, управа дужна је да обезбеди опрему за рад ИРК. Већина управа обезбеђује опрему за рад ИРК (канцеларијски материјал, рачунар). У 18 ЈЛС обухваћених анализом користи се опрема установа у којима су запослени чланови ИРК.

Сем градске општине Врачар, ниједна ЈЛС/ЛС нема донет општи акт којим је прописана процедура за поступање са документацијом ИРК, док се већина у свом раду управља Уредбом о канцеларијском пословању органа државне управе и документацију одлаже у архив локалне самоуправе.

Праксе чувања документације су различите. Према наводима из упитника, документација се чува у општинском архиву, Центру за социјални рад, канцеларији координатора ИРК, архиви градске писарнице, архиву градске управе. Претпоставља се да се разлог за то налази у чињеници да је Закон о заштити података о личности¹⁴ донет након доношења Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику.

До доношења Закона о заштити података о личности, којим је прописана обавеза прикупљања и обраде нарочито осетљивих података, управе ЈЛС већ су имале устаљене процедуре које су примењивале у области рада ИРК. Примену позитивних прописа о класификацији поверљивих података и о заштити података о личности, управа ЈЛС спроводи у циљу усклађивања са радом и процедурама, како би се сваком грађанину омогућила једнака правна заштита у остваривању права, обавеза и правних интереса, према правилима струке, непристрасно и политички неутрално.

У 7 случајева у оснивачким актима напоменуто је да постоји обавеза извештавања ка општинској управи и ресорним министарствима 2 пута годишње. У једном случају посебним закључком дефинише се да ИРК доставља месечно извештаје општинском већу.

Важно је истаћи и пар примера добре праксе. У једном случају (Мајданпек) ИРК је користио формат за извештавање који су направили УГ "Центар за социјалне политике" у сарадњи са ресорним министарствима. У једном случају (Рашка) развијена је Изјава о престанку располагања личним подацима. У једном случају (Панчево) развијен је локални Правилник о раду ИРК.

¹⁴ "Службени гласник РС", бр. 97/08, 104/09-др. Закон и 68/12-одлука УС и 107/12

Препорука

С обзиром на то да је збирка података о детету и ученику, као и одраслој особи, која се односи на рад ИРК, а чија је садржина прописана законом – препоручује се општинским и градским управама да **донесу акт којим се ближе уређују процедуре за поступање са документацијом** која настаје у раду ИРК, у складу са законом и уз поштовање одлуке о општинској, односно градској, управи и одредбе Уредбе о канцеларијском пословању органа државне управе.

Неопходно је обезбедити адекватне услове који обезбеђују поверљивост рада ИРК, просторију и ормане са бравом, како би могли да се чувају предмети који нису архивирани, због заштите података о личности.

Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Сл. гласник РС”, број 63/2010)

Члан 10.

Комисија је обавезна да доставља редовне извештаје о свом раду општинској, односно градској, управи као и ресорним министарствима о предложеној и пруженој подршци, најмање два пута годишње.

Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 88/2017)

Члан 77.

Јединица локалне самоуправе (...), прикупља извештаје о раду ИРК, предложеној подршци и њеним ефектима најмање два пута годишње.

***СКГО је у оквиру ове анализе припремио:**

- Предлог модела Изјаве о давању података о личности,
- Предлог модела Упутства за пријем, оверу и чување документације настале у раду ИРК.

3.5. Закључци на основу упоредне анализе одлука о социјалној заштити, осталих одлука које се односе на финансијску подршку породицама са децом и одлука о буџету ЈЛС за 2017. годину

Анализом је обухваћено 7 градова и 16 општина. У великој већини ЈЛС не финансирају се све услуге и права која су прописана одлуком о социјалној заштити и осталим одлукама које се односе на финансијску подршку породицама са децом, док се у појединим ЈЛС услуге и права финансирају из буџета ЈЛС без правног основа.

Иако одлуком о социјалној заштити или другом одлуком скупштине ЈЛС није прописано конкретно право односно услуга, за исте се планирају средства у буџету (услуга лични пратилац детета у Ивањици, Ваљево, Врању и Ћићевцу), или постоји право али се не финансира (Баточина). Услуга лични пратилац детета је предвиђена одлуком и финансира се у следећим ЈЛС: Зрењанин, Тител, Вршац, Суботица, Србобран, Стара Пазова, Сомбор, Чачак.

Најзаступљеније услуге, односно материјална давања, прописана одлукама о социјалној заштити и другим одлукама које се тичу подрше породици и деци, су:

- услуга дневни боравак
- лични пратилац детета;
- права на финансирање трошкова превоза и смештаја ученика са сметњама у развоју;
- бесплатни уџбеници и ужина за децу из социјално угрожених породица.

Услуге и права која се најчешће финансирају из буџета анализираних ЈЛС су:

- лични пратилац детета¹⁵;
- превоз ученика са сметњама у развоју;
- регресирање трошкова боравка у предшколској установи за децу из социјално угрожених породица;
- финансирање ужине ученика у основним школама.

Најчешћа мера подршке која се предвиђа је „лични пратилац детета“, коју предвиђа чак девет градова. Градови за пружање те услуге издвајају различите суме новца. Међутим, колико новца градови издвајају за пружање ове услуге може се видети за само шест градова који су доставили потребне податке. За меру подршке „лични пратилац детета“ највише издваја Нови Сад, Врање, Шабац, Вршац, Суботица и Ваљево. Потребно је нагласити да ови износи зависе од броја установљених корисника на некој

¹⁵ За подршку једног детета кроз услугу „лични пратилац детета“ локална самоуправа одваја око 45.600,00 динара. Тренутно ову услугу у општини Ивањица користи 17-оро деце и ученика, а у овом тренутку постоји потреба за ангажовањем још 3 лична пратиоца и потребе расту.

територији, а они могу бити у вези са бројем становника који живи на тој територији, али не и нужно.

Од анализираних ЈЛС, нису све локалне самоуправе наводиле које све мере подршке пружају, већ су само навели примере и од тога Ивањица¹⁶, Суботица, Беочин¹⁷, Стара Пазова и Мајданпек финансирају из свог буџета набавку медицинских помагала за децу са сметњама у развоју.

3.6. Израда збирке података о раду интерресорне комисије

Интерресорна комисија је руковалац података у поступку прикупљања и обраде података и врши следеће радње:

- 1) прикупља и обрађује податке о детету, ученику и одраслом за кога је покренут поступак процене потребе за пружањем помоћи и евиденцију о тој збирци података;
- 2) прикупља и обрађује податке и документацију о свом раду;
- 3) води збирку података о свом раду и евиденцију о тој збирци података;
- 4) извештава локалну самоуправу о свом раду и предложеној додатној подршци два пута годишње.

У члану 77. новог Закона о основама система образовања и васпитања¹⁸ садржана је одредба у којој је наведено да Интерресорна комисија прикупља и обрађује податке о личности у сврху процене потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету, ученику и одраслом. Подаци се прикупљају и обрађују уз поштовање начела сврсисходности, сразмерности, обавезе чувања тајне, организационих и техничких мера, обраде података и заштите података о личности деце, ученика и одраслих и чланова њихових породица, у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

Новина која је уведена новим Законом у односу на претходни састоји се у томе је што је сада прописана обавеза израде и чувања Збирке података која има прецизно наведене податке које се прикупљају, и њихово прикупљање и обрада се врше и у штампаној и у електронској форми на обрасцима.

Такође, стављен је посебан акценат на заштиту података о личности деце, ученика и одраслих.

У претходном периоду, Правилником о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику, одредбама члана 14. била је прописана обавеза вођења и чувања евиденције о раду Интерресорне комисије и то:

¹⁶ Набавка помагала

¹⁷ Набавка слушних апарата

¹⁸ («Сл. гласник РС», број 88/2017)

1. евиденције деце упућене на Комисију,
2. евиденције деце којима је предложена додатна подршка, и
3. чување записника о раду Комисије.

Постојала је обавеза трајног чувања евиденције и документације Комисије.

Новим Законом је прописано да се подаци о деци, ученицима и одраслима чувају најдуже до завршетка школовања ученика.

Препорука

Збирка података треба да садржи елементе прописане одредбама члана 77. Закона о основама система образовања и васпитања.

Такође, потребно је да се води у електронској и штампаној форми, у складу са прописаним обрасцима.

Препорука закондавцу јесте да приликом прецизирања формата Збирке података, у оквиру будућег Правилника, она буде осмишљена на начин који ће омогућити да се на основу ње, поред лаког сачињавања извештаја о раду ИРК, могу пратити и ефекти подршки.

3.7. Унапређење компетенција чланова ИРК

Пројекат „Оснаживање капацитета интерресорних комисија за пружање додатне подршке деци за укључивање у рани развој и образовање“ који је обухватио представнике ИРК из 10 ЈЛС и 17 београдских градских општина, био је први и једини циклус обука за координаторе и чланове ИРК од њиховог оснивања. Приликом анализе одговора испитаника, уочена је потреба за редовним јачањем капацитета чланова ИРК, размене информација и примера добре праксе у циљу стандардизације процедура и мерења постигнутих резултата пружених подршки.

Препоруке

У оквиру обука за координаторе и чланове ИРК, потребно је ставити посебан акценат на емпатију и разумевање различитих околности у којима се налазе породице за чију се децу разматра подршка на ИРК, на терминологију, и појам и дефиницију процеса инклузије.

ИРК се бави озбиљним питањима, и координисање и чланство у оквиру овог механизма захтевају време и посвећеност, те је потребно уважити ову чињеницу сходно интерним правилницима установа и органа управе у ЈЛС/ЛС како би чланови обављали своје задатке у оквиру редовног радног времена.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја би требало да води регистар ИРК комисија, и најмање једанпут годишње да организује регионалне састанке у циљу јачања капацитета, размене добре праксе, давање препорука у циљу унапређења рада, појашњења и евалуације ефеката подршки ИРК.

3.8. Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

У креирању новог подзаконског акта потребно је имати ширипартиципативни приступ и укључити представнике ИРК са територија свих општина, односно градова, кроз регионалне радионице, након дефинисања финалног нацрта од стране Заједничког тела за подршку у раду и координацију надзора над радом интерресорних комисија за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику. Овакав начин рада би била прилика за размену информација о добрим праксама и прилика да практичари својим искуством допринесу његовом развоју и каснијој правилном применом.

Препоруке

Нови Правилник треба да садржи све релевантне информације о условима за рад ИРК и обавезама ЈЛС у односу на буџетирање самог рада ИРК и мера подршке. Правилник треба садржи моделе докумената и да дефинише одговорности за праћење реализације мера подршке унутар одговорних служби које их спроводе (ЦСР, здравствене и образовне установе и друге службе) и извештавање ка ИРК, као и обрасце за извештавање од стране ИРК, који ће омогућити координатору да лако прати извршење мера, евалуацију ефеката подршке ИРК, ажурира базу података о раду ИРК и корисницима, у циљу ефикасног информисања свог непосредног руководиоца, који ће, у складу са утврђеном процедуром, покренути поступак за успостављање и увођење додатних и нових мера или услуга из области образовања, социјалне и здравствене заштите на територији јединице локалне самоуправе. Правилник¹⁹ треба да предвиди обавезу именовања и заменика сталних чланова комисије у циљу несметаног редовног рада и могућност проширења броја чланова у ситуацијама када су потребна мишљења и других установа/институција.

¹⁹ „...Иако је по Правилнику поступак процене детета за пружањем додатне подршке ограничен на рок од 45 дана од пријема захтева, овај поступак често траје далеко дуже и разлози су разни: одсуством сталног члана комисије комисија не може да поступа а Правилником није предвиђена могућност замене сталног члана; члановима комисије некада су потребни извештаји релевантних установа (завода, клиника итд.) како би могли да што боље процене дете, а на чије се извештаје чека и по два и више месеци. Значајан број кадрова у образовно-васпитним установама од стручних сарадника до наставника не баратају ИОП-ом и силном документацијом коју треба да попуне када комисија тражи да би између осталог сагледали функционисање детета у образовном систему и потребе за даљом подршком типа ИОП2 (табеле евалуације, педагошки профили,) које буду попуњене погрешно или некомплетно, а то све отежава рад како би се поступак процене окончао у законском року.

4. ФИНАНСИРАЊЕ ИНТЕРРЕСОРНИХ КОМИСИЈА И МЕРА ПОДРШКЕ

4.1. Градови

4.1.1. Напомене о обухвату

У оквиру система локалне самоуправе у Републици Србији, Законом о територијалној организацији Републике Србије образовано је 26 градова и Град Београд. Од овог броја предмет овог дела анализе су подаци за 12 градова²⁰ који су доставили потребну документацију и попуњене упитнике. Подаци за градове који нису доставили упитнике и потребну документацију, као и градове који су били предмет УНИЦЕФ-ове анализе²¹ нису предмет ове анализе. Подаци за Град Београд, као највећи и главни град Републике Србије биће размотрени на посебном месту.

4.1.2. Накнада за рад координатора ИРК-а²²

Када је у питању накнада за рад координатора ИРК-а, треба напоменути да градови у упитницима које су попуњавали нису увек прецизирали колика је накнада (нпр. Чачак), као нити да ли је уопште одређена накнада за обављање ових послова.

Координатори интерресорних комисија најчешће примају само своју редовну плату, која је предвиђена за радно место на које су распоређени. Ситуација у пракси налаже да координатори најчешће морају да присуствују седницама Комисије које су по правилу ван радног времена, као и да због обима посла који обављају, често морају да остају и прековремено, при чему у врло ретким случајевима за то додатно ангажовање добијају новчану накнаду.

Од 12 анализираних градова, у 10 градова координатори не примају никакву накнаду за посао координације који обављају. У Нишу и Сремској Митровици таква ситуација је оправдана, с обзиром на то да су, према њиховим актима о систематизацији предвиђена посебна радна места за координатора ИРК-а, тако да ови службеници примају плату за посао координације ИРК-ом која је одређена за та радна места. У Новом Саду²³,

²⁰ Чачак, Крушевац, Ниш, Нови Пазар, Нови Сад, Шабац, Сомбор, Сремска Митровица, Суботица, Ваљево, Врање, Вршац.

²¹ Анализа интерресорних комисија и додатне подршке у 10 општина и градова, УНИЦЕФ и Центар за социјалну политику, Београд, 2015;

²² "...запослени-координатор, председник и чланови ИРК гледају да заврше своје основне послове из Правилника о систематизацији, како не би изгубили своје радно место у трећем кругу рационализације јавне управе, па долази до пробијања рокова за доношење мишљења од стране ИРК. **Државна ревизорска институција нашла је пак за спорно што је накнада комисији одређена актом Општинског већа, а не неким републичким актом који би садржао јединствене износе накнада као и начине исплате**".

²³ Нови Сад представља специфичан случај, јер имају запослена два лица која се баве пословима координације рада ИРК-а (координатор и заменик координатора). Оваква

иако актом о систематизацији није предвиђено место координатора и заменика координатора, у пракси ови службеници претежно обављају само ове послове и примају редовне плате. Чачак и Вршац предвиђају накнаду за запослене који обављају послове координације ИРК-ом, иако њихова радна места према систематизацији не обухватају и послове координације ИРК-ом.

Висина накнаде. Тешко је говорити о просечној вредности висине накнаде за координаторе с обзиром на чињеницу да је само један град (Сремска Митровица) доставио податак о висини накнаде за координатора. У решењу²⁴ Сремске Митровице о образовању ИРК-а наводи се да се координатору за свој рад ван радног времена исплаћује накнада у висини од 1.000,00 динара по одржаној седници. У случају града Чачка, наведено је само да постоји решење о одређивању накнаде за рад чланова и координатору Интерресорне комисије, али решење није достављено, те није познато колика је тачна накнада за рад координатора и да ли се она исплаћује само за рад ван радног времена или сваког месеца фиксно.

4.1.3. Правни основ утврђивања накнаде за рад члановима ИРК

У већини случајева решењем о формирању ИРК-а предвиђена је и накнада за чланове ИРК-а, а само у појединим случајевима донета су и посебна решења за исплаћивање накнаде члановима ИРК-а или је право на накнаду предвиђено решењем о именовању чланова ИРК-а. Поједини градови (Чачак и Нови Пазар) навели су да су донети и посебни акти којима се утврђује право на накнаду за рад члановима ИРК-а.

4.1.4. Планирање накнаде за рад чланова ИРК

Свих 12 градова донело је одлуке о буџету града за 2017. годину, у којима су предвидели средства за накнаду члановима комисија. Укупни износи за ове накнаде су различити и зависе од неколико елемената, а нарочито од:

- броја становника који живи на територији града,
- обима посла у овој области у претходним годинама, као и
- финансијских могућности града.

На основу података које су доставили градови Ниш, Нови Сад, Сомбор, Сремска Митровица, Суботица и Вршац може се констатовати да постоји одређена правилност у погледу раста средстава која су предвиђена за накнаду за рад чланова ИРК-а. Наиме, обим средстава се повећава, зависно од броја становника који живе на територије тог града. Овакав тренд је логична последица, с обзиром на то да градови у којима живи већи број људи имају и већи број случајева који се разматрају пред ИРК-ом.

ситуација је оправдана с обзиром на то да Нови Сад, на основу Протокола о међуопштинској сарадњи обавља послове интерресорних комисија за град Нови Сад и општину Сремски Карловци.

²⁴ Решење града Сремске Митровице о образовању ИРК број 02-76/2014-IV-01

Највише средстава издваја град Нови Сад, Ниш, Суботица и Сремска Митровица. Изузетак од овог правила представља град Вршац, који је град са најмањим бројем становника у овој групи, али који има веома детаљно разрађен систем функционисања ИРК-а (како у погледу плаћања накнада члановима ИРК-а, тако и у погледу издвајања средстава за пружање мера подршке). Вршац иако је мањи по броју становника од Сремске Митровице и Суботице издваја више средстава за накнаде за рад чланова ИРК.

Правни акти који дефинишу право на накнаду за обављање послова у ИРК на различит начин одређују круг лица којима ова накнада припада. У неким случајевима користи се генусни (збирни) појам „чланови“ који обухвата право на накнаду свих чланова (сталних и повремених), при чему је та накнада увек иста. Некада се децидно, односно прецизно наводи да стални и повремени чланови имају право на накнаду, које су у неким случајевима исте, а у неким различите и за сталне и за повремене чланове. Такође, у неким случајевима је предвиђено да председник ИРК-а има право на посебну (увећану) накнаду.

Само два града (Вршац и Крушевац) исплаћују увећану накнаду за председника ИРК-а, остали градови исплаћују исте накнаде свим члановима комисије (сталним и повременим). Од овог правила изузетак представљају градови Нови Сад и Сомбор који су одредили умањену накнаду за повремене чланове комисије.

4.1.5. Начини обрачуна и исплате накнада за рад члановима ИРК

Право на накнаду чланови ИРК-а могу остварити по основу више критеријума при чему плаћање накнаде може бити по:

- 1) одржаном састанку Комисије;
- 2) донетом мишљењу;
- 3) прегледаном детету;
- 4) фиксно месечно.

Од 12 анализираних градова, четири града накнаду исплаћују по одржаној седници Комисије (Чачак, Ваљево, Врање и Вршац), шест градова накнаду исплаћују по прегледаном детету (Крушевац, Нови Пазар, Нови Сад, Шабац, Сомбор и Суботица), један (Ниш) по написаном мишљењу и један (Сремска Митровица) накнаду исплаћује фиксно, сваког месеца.

4.1.6. Финансијска средства предвиђена одлуком о буџету града за 2017. годину за мере подршке препоручене корисницима

Средства за мере подршке. Свих 12 градова усвојило је у градским скупштинама одлуке које предвиђају средства и за ову намену. Износи који су предвиђени за пружање таквих видова подршке су различити. Највећи износ за финансирање препоручених мера подршке обезбеђује Вршац, Нови Сад, Врање, Шабац, Ваљево, Чачак, Суботица, Ниш, Сремска Митровица и на крају Сомбор. Међутим, из достављених података, јасно се види да сви градови (осим Вршца) обезбеђују недовољно средстава за пружање мера подршке корисницима. Вршац је добар пример доследног приступа развијању и примењивању социјалног модела инклузије деце из посебно осетљивих група у образовање и заједницу.

Средства предвиђена у одлукама о буџету градова за 2017. годину предвиђена су за различите видове мера подршке. **Најчешћа мера подршке која се предвиђа је „лични пратилац детета“**, коју предвиђа чак девет градова. Градови за пружање те услуге издвајају различите суме новца. Међутим, колико новца градови издвајају за пружање ове услуге може се видети за само шест градова који су доставили потребне податке. За меру подршке „лични пратилац детета“ највише издваја Нови Сад, Врање, Шабац, Вршац, Суботица и најмање Ваљево. Потребно је нагласити да ови износи зависе од броја установљених корисника на некој територији, а они могу бити у вези са бројем становника који живи на тој територији, али не и нужно.

Средства за установе у којима деца бораве и које ће учествовати у спровођењу неких од мера подршке. Девет градова у својим одлукама о буџету града предвидело је средства за ову намену, док само два града ова средства нису предвидели (Нови Пазар и Ваљево)²⁵. Износи који су предвиђени за пружање таквих видова подршке су различити. Највећи износ за финансирање установа у којој дете борави обезбеђује Врање, Нови Сад, Шабац, Чачак, Сремска Митровица и на крају Вршац.

4.1.7. Путни трошкови чланова ИРК-а и коришћење службеног ауто

Путни трошкови чланова ИРК не плаћају се у Чачку, Крушевцу, Нишу, Новом Пазару, Новом Саду, Шабцу, Сремској Митровици, Суботици, Ваљеву и Врању. У Сомбору и Вршцу чланови ИРК-а примају накнаду. У Сомбору накнада је урачуната у накнаду коју чланови комисије примају за свој рад и у Вршцу члановима комисије припада накнада трошкова превоза од места боравишта до места рада на пословима из делокруга рада комисије и у вези тих послова, у висини цене превоза у јавном саобраћају.

За потребе изласка на терен ради посматрања детета у природном окружењу службени ауто користи се у Чачку, Крушевцу, Новом Саду, Шабцу

²⁵ Ниш није доставио податке о питању 15 из упитника.

и Ваљеву, док се не користи у Нишу, Новом Пазару, Сомбору, Сремској Митровици Суботици и Врању.²⁶

Дакле, у 17% градова службени ауто се користи за потребе посматрања детета у природном окружењу, док се у чак 83% града не користи.

4.1.8. Финансијска средства предвиђена Одлуком о буџету града за 2017. за установе у којима бораве корисници

Поред тога што је неопходно обезбедити средства за финансирање мера подршке, неопходно је и одређена средства обезбедити за специјализоване установе у којима деца бораве и које ће учествовати у спровођењу неких од мера подршке.

Испитивање је показало да је девет градова у својим одлукама о буџету града предвидело средства за ову намену.

4.2. Општине

4.2.1. Напомене о обухвату

Од укупног броја општина и градских општина у Републици Србији, предмет Анализе су 56²⁷ општина које су доставиле потребну документацију и попуњене упитнике. Општине које нису доставиле потребну документацију, као и општине које су биле предмет УНИЦЕФ-ове анализе²⁸ овде се неће разматрати. Градске општине града Београда биће посебно размотрене.

4.2.2. Накнада за рад координатора

Највећи број општина накнаду координаторима исплаћује по броју испитане деце (Алексинац, Аранђеловац, Бачки Петровац, Чајетина, Кучево, Лапово, Трстеник, Велико Градиште, Варварин и Жабалъ), затим по броју одржаних комисија тј. састанка (Димитровград, Жагубица, Пожега, Опово, Велика Плана и Врњачка Бања), по броју захтева (Бујановац и Сурдулица) и на крају само једна општина (Беочин) накнаду исплаћује по написаном акту.

²⁶Не постоји податак када је у питању Вршац, али је дедукцијска претпоставка да се не користи.

²⁷ Ада, Алексинац, Апатин, Аранђеловац, Бабушница, Бач, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Бајина Башта, Баточина, Бечеј, Беочин, Богатић, Бољевац, Бор, Бујановац, Чајетина, Ћићевац, Димитровград, Дољевац, Ириг, Ивањица, Кладово, Кнић, Коцељева, Косјерић, Кучево, Кула, Лапово, Љиг, Мајданпек, Мали Зворник, Оџаци, Опово, Параћин, Пећинци, Пожега, Рашка, Сремски Карловци, Стара Пазова, Сурдулица, Свилајнац, Темерин, Тител, Топола, Трстеник, Тутин, Уб, Варварин, Велика Плана, Велико Градиште, Врбас, Врњачка Бања, Жабалъ, Жагубица и Житиште

²⁸ Анализа интерресорних комисија и додатне подршке у 10 општина и градова, УНИЦЕФ и Центар за социјалну политику, Београд, 2015;

Висина накнаде. Општине најчешће нису давале податке о томе да ли координатори примају накнаду за посао који обављају. У 36 упитника не постоји одговор на питање да ли координатор прима накнаду или није прецизирано колика је накнада координатора за обављање ових послова. За свој рад координатор интерресорне комисије најчешће прима своју редовну плату, која је предвиђена за радно место на коме се налазе. Иако ситуација у пракси показује да координатори најчешће морају да присуствују седницама комисије ван радног времена, као и да због обима посла који обављају често морају да остају и прековремено, у ретким случајевима за додатно ангажовање добијају и накнаду.

У 19 општина координатори примају различиту висину накнаде и то по различитим критеријумима²⁹. Када је у питању основ исплате по детету, најнижа накнада у истој висини је у Аранђеловцу, Варварину, Трстенику и Великом Градишту. Затим следи Жабал, док Алексинац, Кучево, Лапово и Бачки Петровац имају исту накнаду. Највишу накнаду има координатор у Чајетини. У случају када се исплата накнаде за рад координатора исплаћује по заседању комисије, тада најнижу накнаду имају Жагубица, Опово, Димитровград и највишу има Врњачка Бања³⁰. Када се исплата накнаде врши по захтеву за остваривање овог права, Бујановац има најмању накнаду, а дупло већу накнаду има Сурдулица. Само Беоцин исплаћује накнаду по мишљењу и она износи 1.000 РСД.³¹

Међутим, када ове податке упоредимо са бројем случајева/састанака ситуација се мења. У случају, када је основ исплате накнада која се плаћа по детету, најнижу накнаду имају координатори у Лапову, Трстенику, Алексинцу, Чајетини, Жабалу, Аранђеловцу, Варварину, Бачком Петровцу, док највећу накнаду има координатор у Великом Градишту. У случају када се основ исплате врши по комисији, најнижу накнаду има Жагубица и Опово, а највећу накнаду има координатор у Врњачкој Бањи. Када се накнада исплаћује по захтеву, најмања је у Бујановцу, а највећа у Сурдулици. Једино се у Беоцину накнада исплаћује по мишљењу.³²

На основу изнетих података може се закључити да није важно колика је појединачна висина накнаде предвиђена одређеним правним актом, већ по ком основу се исплаћује и колико посла има у одређеној општини.

²⁹Изузетак су Сремски Карловци који немају свој ИРК, али накнаде за координатора, председника и чланове ИРК-а плаћају у складу са Споразум о сарадњи између Градске управе Новог Сада и општине Сремски Карловци (број: 55-2/2013-III, број: 38/2013, 05.08.2013), а према висинама накнада које су предвиђене Решењем о оснивању ИРК-а града Новог Сада („Службени лист Града Новог Сада“ број: 38/2013)

³⁰Велика Плана и Пожега нису доставиле тачне износе

³¹ Детаљнији приказ налази се у Анализи пракси ЈЛС-а у организовању рада и финансирању чланова ИРК-а и препоручених мера подршке (стр. 32, табела бр. 5)

³² Детаљнији приказ у Анализи пракси ЈЛС-а у организовању рада и финансирању чланова ИРК-а и препоручених мера подршке (стр. 33 и 34, табела бр. 6)

4.2.3. Правни основ утврђивања накнаде за рад члановима ИРК

Приликом посматрања достављене документације може се констатовати да у свим анализираним општинама постоје ИРК, осим у општини Сремски Карловци и Варварин.

Општина Сремски Карловци представља посебан случај, јер је са градском управом за социјалну и дечију заштиту града Новог Сада закључила Споразум о сарадњи. Овим споразумом уређена су међусобна права и обавезе у вези са пружањем услуга Комисије за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику града Новог Сада за потребе општине Сремски Карловци. Интерресорна комисија градске управе за социјалну и дечију заштиту града Новог Сада обавља послове у складу са решењем о образовању Комисије за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику и за лица која имају пребивалиште на територији Општине Сремски Карловци.

У већини случајева ИРК су образоване решењем о именовању чланова ИРК-а, на основу кога је уједно и у исто време формиран ИРК (у 26 општина), док је у одређеним општинама ИРК формирана решењем о формирању или образовању ИРК-а (у 19 општина). Само у случају Жагубице ИРК није формиран решењем, већ одлуком.³³

У већини случајева накнада за чланове ИРК-а утврђена је решењем о утврђивању накнаде члановима ИРК-а (Аранђеловац, Бач, Бачки Петровац, Баточина, Бор, Чајетина, Ћићевац, Кнић, Кучево, Опово, Сурдулица, Трстеник, Велико Градиште и Врњачка Бања). У појединим општинама решењем о образовању ИРК-а (Апатин, Тител, Топола, Тутин и Велика Плана) или Решењем о именовању чланова ИРК-а (Ада, Алексинац, Бајина Башта, Богатић, Бујановац, Кула, Уб и Жабал) утврђена је и накнада за њихов рад. Постоје и случајеви код којих је накнада за рад чланова ИРК-а утврђена одлуком (Беочин, Бољевац, Дољевац, Ириг, Лапово, Параћин, Пећинци, Пожега, Рашка и Жагубица) или закључком (Димитровград, Коцељева, Косјерић, Варварин, и Врбас).

4.2.4. Планирање накнаде за рад чланова ИРК

Највише средства за накнаду члановима ИРК издвја општина Рашка, затим Стара Пазова, Опово, Мали Зворник, Жабал, Врбас, Сурдулица, Велика Плана, Алексинац, Аранђеловац, Темерин, Ириг, Кула, Бачки Петровац, Димитровград, Лапово, Бујановац, Варварин, Сремски Карловци, Кладово, Љиг, Свилајнац, Беочин, Ћићевац, Бољевац, Коцељева и Баточина.

Не постоји правилност у погледу раста броја случајева са повећањем броја становника који живе на одређеној територији, те самим тим долази до раста и укупне накнаде за чланове комисије. Овде је ситуација таква да

³³Општине: Бачка Паланка, Бечеј, Ивањица, Кнић, Мали Зворник, Темерин, Житиште и Мајданпек нису доставили документацију

највећи број становника има Стара Пазова и њен буџет је скоро упола мањи од буџета Рашке, која има дупло мање становника. Са друге стране, најмање становника има Ћићевац који је одвојио исто средства за накнаде члановима комисије као што су Свилајнац и Беочин који имају више становника.

4.2.5. Начини исплате накнада за рад члановима ИРК

У случају 57 испитаних општина, 18 општина накнаду исплаћују по одржаној седници Комисије (Бабушница, Димитровград, Дољевац, Ириг, Косјерић, Љиг, Мали Зворник, Оџаци, Опово, Параћин, Пећинци, Пожега, Рашка, Стара Пазова, Тутин, Велика Плана, Бачка Паланка и Жагубица), 17 општина накнаду исплаћују по прегледаном детету (Ада, Алексинац, Бач, Бајина Башта, Беочин, Бољевац, Бор, Бујановац, Кладово, Кучево, Кула, Сремски Карловци, Сурдулица, Трстеник, Варварин, Велико Градиште и Житиште), 18 општина по написаном мишљењу (Аранђеловац, Апатин, Бачки Петровац, Баточина, Богатић, Чајетина, Ћићевац, Ивањица, Кнић, Коцељева, Лапово, Темерин, Тител, Топола, Уб, Врбас, Врњачка Бања и Жабал) и у два случаја накнада се исплаћује фиксно (Бечеј-сваког месеца и Свилајнац- годишње). Општина Мајданпек не исплаћује никакву накнаду и чланови ИРК раде по службеној дужности, без накнаде.

4.2.6. Финансијска средства предвиђена Одлуком о буџету општине за 2017. годину за мере подршке препоручене корисницима

Средства за мере подршке. У 45 општина, средства су предвиђена одлуком о буџету³⁴. На основу достављених података може се констатовати да су износи који су предвиђени за пружање видова подршке ИРК различити. Највећи износ за финансирање препоручених мера подршке обезбеђује Мајданпек, Пожега, Стара Пазова,³⁵ Димитровград, Врбас, Баточина, Бач, Темерин, Велика Плана, Бачки Петровац, Тител, Љиг, Бујановац, Кнић, Бачка Паланка, Косјерић, Чајетина, Врњачка Бања, Ћићевац, Кладово, Бољевац, Коцељева, Рашка, Опово, Оџаци, Беочин, Кула, Лапово и на крају Свилајнац. Овде се као пример добре праксе издваја општина Мајданпек која, с обзиром на број становника који живи на њеној територији, издваја велику суму новца за пружање подршке препоручене од стране ИРК. Мајданпек је пример преданог приступања развијању и примењивању социјалног модела инклузије деце из посебно осетљивих група у образовање и заједницу.

Одлукама о буџету за 2017. годину финансијска средства предвиђена су за различите видове мера подршке. Најчешћа мера подршке је „лични пратилац детета“, коју предвиђа чак 25 општина. На основу података малог броја општина које су навеле колико тачно новца издвајају за финансирање ових услуга може се рећи да највише издваја Темерин, Велика Плана, Бачки

³⁴ На основу увида у упитнике, општине Алексинац, Бечеј, Кучево, Мали Зворник, Сурдулица, Трстеник, Варварин и Жагубица нису предвиделе средства у својим одлукама о буџету. Општине Бајна Башта, Љиг и Житиште нису попуниле ове одговоре.

³⁵ Овде се налазе и средства за накнаде за рад чланова комисије

Петровац, Бачка Паланка, Косјерић, Опово, Свилајнац и Врбас. Колики ће бити укупан износ који се издваја за пружање ове услуге зависи од броја лица која су ангажована за обављање посла личног пратиоца³⁶.

Такође, овде је потребно напоменути да су општине Апатин, Дољевац, Лапово, Љиг, Мајданпек, Рашка, Стара Пазова и Тутин навеле колики износ је намењен за пружање социјалних, здравствених и образовних мера подршке деци којој ИРК то препоручи. Ове општине нису наводиле које све мере подршке пружају, већ су само набројали примере подршке. На овакав начин најреалније се може приказати да средства која се предвиђају за пружање мера подршке не могу бити унапред у потпуности испланирана, с обзиром на то да ИРК не може увек предвидети и додатне и нове мере подршке деци којој је то потребно³⁷.

Средства за установе у којима деца бораве и које ће учествовати у спровођењу неких од мера подршке. Чак 32 општине³⁸ издвајају средства која улажу у установе у којима бораве деца којој ИРК препише одређене мере подршке. У случају 22 општине³⁹ одговорено је да таква средства не постоје, а две општине нису доставиле никакав одговор на ово питање (Бабушница и Житиште). Када се погледају подаци из упитника који се односе на висину средстава које издвајају општине, може се констатовати да највише средстава издвајају Стара Пазова, Димитровград и Велика Плана, а најмање средстава издваја Кула. Међутим, увидом у информације за које мере подршке су намењена средства, могло се видети да општине нису схватиле питање и нису уочиле разлику између средстава која се обезбеђују за примаоце мера подршке, дакле средства која они лично примају директно (у виду новчане помоћи) или индиректно (посредством одређених лица која им ту подршку пружају: лични пратилац, превоз, итд) и средстава која су намењена установама у којима деца бораве. Та средства служе за набавку одређене опреме и прилагођавање простора потребама деце којој ИРК препише мере подршке. Ради се о асистивној (помоћној) технологији, обукама запослених, организовањем радионица, реновирању самих просторија у којима деца бораве, осавремењивању техничке опреме итд. Само општина Стара Пазова издваја средства, на основу Одлуке о буџету општине Стара Пазова за 2017. годину, за набавку асистивне

³⁶Овде је потребно напоменути да на основу увида у Одлуке о буџету општина за 2017, могло се видети да поједине општине јесу предвиделе средства за пружање услуге личног пратиоца, иако у упитницима нису навеле да пружају ту услугу. У питању су следеће општине: Кладово, Беоцин, Баточина и Пећинци. Са друге стране општина Ћићевац у упитнику је навела да пружају услугу личног пратиоца, иако средства за то у Одлуци о буџету за 2017. годину нису предвиђена.

³⁷Општине које нису одговориле на ово питање су: Алексинац, Бабушница, Бајна Башта, Бечеј, Кучево, Мали Зворник, Параћин, Сурдулица, Трстеник, Уб, Варварин, Жагубица и Житиште.

³⁸ Аранђеловац, Бач, Бајина Башта, Бечеј, Беоцин, Бољевац, Бор, Чајетина, Димитровград, Ириг, Ивањица, Кладово, Кнић, Коцељева, Косјерић, Кула, Лапово, Озаци, Параћин, Пећинци, Рашка, Стара Пазова, Сурдулица, Свилајнац, Темерин, Топола, Тутин, Уб, Велика Плана, Велико Градиште, Врбас, Врњачка Бања

³⁹Ада, Алексинац, Апатин, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Баточина, Богатић, Бујановац, Ћићевац, Дољевац, Кучево, Љиг, Мајданпек, Мали Зворник, Опово, Пожега, Сремски Карловци, Тител, Трстеник, Варварин, Жабалъ и Жагубица

технологије, ангажовање психолога и стручно усавршавање запослених. Поред општине Стара Пазова, разлику између средстава намењених за финансирање мера подршке које добија дете и средстава намењених установи у којој дете борави уочила је и општина Мајданпек која је навела да је претходних година набавила компјутерску опрему. Међутим, Ова информација није релевантна, јер се односи на претходне године, које нису предмет анализе, у оквиру које се посматра само текућа година. Остале општине нису уочиле динстичкију између ова два појма.

4.2.7. Путни трошкови чланова ИРК-а и коришћење службеног аута

Путни трошкови чланова ИРК плаћају се само у седам општина. При чему у Апатину ова накнада улази у вредност накнаде коју чланови комисије примају за свој рад (дакле у оквиру 2.000 динара). Бачки Петровац је једини навео укупну цифру колико средстава издвајају за ову услугу (20. 000 динара). У Жагубици се плаћају путни трошкови педијатра када излази на терен. Док у случају општина Мали Зворник, Пећинци, Рашка и Жабал само је навдено да чланови ИРК-а добијају накнаду за трошкове превоза, без прецизирања износа.

У већини општина за потребе изласка на терен и посматрања детета у „природном окружењу“ користи се службено возило. У чак 30 општина користи се службени ауто (55 %), док у 25 општине се не користи (45%).

4.3. Градске општине града Београда

4.3.1. Напомене о обухвату

Предмет овог дела анализе је седам градских општина града Београда и то: Врачар, Гроцка, Земун, Младеновац, Обреновац, Сопот и Сурчин. Градске општине нису доставиле одговоре на сва питања из упитника, тако да је узорак који ће се код сваке наредне теме посматрати мањи од седам општина.

4.3.2. Накнада за рад координатора ИРК

Када је у питању накнада координатора ИРК-ова за њихов рад, треба напоменути да додатно плаћена лица могу бити само координатори којима обављање посла координације ИРК-ом представља придодати или прековремени посао.

Координатори у београдским општинама не примају накнаду од града Београда ни од својих матичних градских општина.

4.3.3. Правни основ утврђивања накнаде за рад члановима ИРК

Све ИРК на територији града Београда образоване су *Решењем о образовању комисија за процену потреба за пружањем додатне образовне*

здравствене и социјалне подршке детету и ученику, које је донео градоначелник града Београда⁴⁰ 8. марта 2013. године, на основу члана 24. тачка 6. Закона о главном граду⁴¹, члана 52. тачка 6. Статута града Београда⁴² и чл. 6, 7. и 9. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику⁴³.

4.3.4. Накнаде за рад члановима ИРК-а

У случају посматраних општина потребно је напоменути да нигде није прецизирано да ли се накнада исплаћује само сталним или и сталним и повременим члановима комисије. Четири општине исплаћују накнаду по донетом мишљењу о детету (Врачар, Земун, Сопот и Сурчин), Обреновац исплаћује по одржаном састанку, док Гроцка и Младеновац нису одговорили на ово питање.

4.3.5. Висина накнаде и статистички приказ учесталости рада чланова ИРК

Само су три општине навеле колика је накнада члановима ИРК-а, и то без прецизирања да ли се ради о сталним или повременим члановима ИРК-а.

Накнаду члановима ИРК-а исплаћује Град Београд у износу од 1000 РСД и 1500 РСД за председника Комисије (ово важи за све београдске општине).

Изузетак представља општина Обреновац која исплаћује накнаду у износу од 5 одсто од просечне плате у Републици Србији, што је више од 1000 и 1500 РСД. Општина Обреновац целокупну накнаду исплаћује из свог буџета.

Као што смо већ до сад имали прилике да видимо у претходна два поглавља одређени износ накнаде по одређеном основу није увек добар показатељ која градска општина на крају месеца највише исплаћује своје чланове. Подаци о учесталости одржавања састанака и ефикасности рада на тим састанцима су од велике важности, јер од тога зависи висина накнада која ће се исплатити на крају месеца. Колико ће се случајева месечно размотрити зависи од доста фактора. Ти фактори могу бити: број становника који живи на одређеној територији, обавештеност становништва о могућностима тражења мера подршке, ефикасности рада чланова комисија, итд.

Највеће накнаде исплаћују општине Сурчин и Обреновац, док најмању накнаду исплаћује општина Сопот. Ово је логична последица с обзиром на

⁴⁰ Решење о образовању комисија за процену потреба за пружањем додатне образовне здравствене и социјалне подршке детету и ученику, које је донео градоначелник града Београда, 020-1067/13-Г 08.03.2013.

⁴¹ Службени гласник РС, број 129/07

⁴² Службени лист града Београд, бр. 39/08 и 6/10

⁴³ Службени Гласник РС, бр.63/09

то да су општине Сурчин и Обреновац веће од општине Сопот, те самим тим вероватно и имају више случајева за размотрање на месечном нивоу.⁴⁴

4.3.6. Финансијска средства предвиђена Одлуком о буџету града за 2017. годину за мере подршке препоручене корисницима

Мере подршке које пропишу ИРК финансира Градска управа града Београда. Међутим и поред те чињенице поједине општине (Сурчин - 1.5000.000 РСД и Гроцка - 35.640.000 РСД) наводе да издвајају своја средства за финансирање мера подршке које препише ИРК. Ова средства предвиђена су за различите видове мера подршке као што су превоз деце, смештај и исхрана ученика са посебним потребама (само у општини Сурчин). Овде се не може говорити о најчешће прописиваној мери подршке, јер узорак од две општине не представља добру полазну основу за утврђивање стандарда.

Финансијска средства предвиђена Одлуком о буџету града за 2017. годину за установе у којима бораве корисници. Поред тога што је неопходно обезбедити средства за финансирање мера подршке, неопходно је и одређена средства обезбедити за специјализоване установе у којима бораве деца и које учествују у спровођењу неких од мера подршке. Градска управа града Београда обезбеђује средства неопходна за улагање у установе у којима бораве деца којима ИРК препише одређене мере подршке. Поједине општине су навеле да средства за ове намене обезбеђују и кроз своје буџете. Међутим, увидом у одговоре који се налазе у упитницима могло се још једном доћи до закључка да општине нису схватиле питање и нису уочиле разлику између средстава која се обезбеђују за примаоце мера подршке, дакле средства која они лично примају/ директно (у виду новчане помоћи) или индиректно (посредством одређених лица која им ту подршку пружају: лични пратилац, превоз, итд.) и средстава која се намењују установама у којима деца бораве. Та средства служе за набавку одређене опреме и прилагођавање простора потребама деце којој ИРК препише мере подршке. Ради се о асистивној (помоћној) технологији, обукама запослених, организовању радионица, реновирању самих просторија у којима деца бораве, осавремењивању техничке опреме итд.⁴⁵

⁴⁴Број становника у општини Обреновац износи 25.429. Број становника у општини Сурчин износи 43.819. Број становника у општини Сопот износи 20.192.

⁴⁵Општина Сурчин једин издваја посебна средства за ову намену у износу од 1.500.000 РСД.

4.4. Планирање трошкова ИРК

Полазећи од финансијске одрживости, као једног од кључних елемената у функционисању неког института (у овом случају ИРК-а) изузетан значај дат је процени трошкова.

Посебна пажња посвећена је свођењу додатних буџетских оптерећења на минимум и максимум искоришћења, реорганизације и координације у коришћењу ресурса који су већ на располагању.

Буџетирање трошкова обухватало би, поред трошкова људских ресурса који подразумевају обезбеђивање средстава за исплату накнада члановима и координатору ИРК-а и планирање осталих трошкови, односно „Over Naeds” који подразумевају: средства за обезбеђивања седишта ИРК, посебних просторија за одржавање састанака, птт трошкови, комунални трошкови, трошкови ИТ опреме (компјутер, скенер, штампач, итд.), трошкови канцеларијске опреме (нпр. посебан орман са бравом) и канцеларијског материјала као и друге пратеће трошкове.

Такође, потребно је обезбедити и средства за финансирање свих образовних, здравствених и социјалних мера подршке које ИРК преписује деци којој је то потребно.

На крају, потребно је обезбедити и средства која ће се уложити у саме институције у којима бораве деца којој је ИРК преписао одређене мере подршке. Оваква улагања су најчешће и највећа, односно представљају инвестиције, те их је из тог разлога потребно благовремено планирати како би општине односно градови могли на време да обезбеде потребна средства.

Препоруке за финансирање рада координатора

У циљу спречавања постојање великих осцилација у погледу висина накнаде које се примају по одређеном основу (прегледаном детету, написаном мишљењу или одржаном састанку) у различитим општинама и градовима, **потребно је предвидети да сви координатори који обављају послове координације ИРК-ом као придодате послове и сви чланови комисије буду плаћени по истом основу.**

Препоруке за финансирање интерресорних комисија и мера

Потребно је новим Правилником дати јасне смернице по ком критеријуму се исплаћују накнаде члановима ИРК за њихов рад: 1) одржаном састанку Комисије; 2) донетом мишљењу; 3) прегледаном детету; 4) фиксно месечно.

У случају испитаних 12 градова, 3 града накнаду исплаћују по одржаној седници Комисије/састанку⁴⁶, 6 градова накнаду исплаћују по прегледаном детету⁴⁷, 1 град накнаду исплаћује по написаном мишљењу⁴⁸ и у једном случају се накнада исплаћује фиксно (Сремска Митровица). У случају 57 испитаних општина, 18 општина накнаду исплаћују по одржаној седници Комисије/састанку⁴⁹, 17 општина накнаду исплаћују по прегледаном детету⁵⁰, 18 општина по написаном мишљењу⁵¹ и у два случаја накнада се исплаћује фиксно (Бечеј-сваког месеца и Свилајнац-годишње). Општина Мајданпек не исплаћује никакву накнаду с обзиром на то да чланови ИРК раде волонтерски.

На основу изнетих података може се закључити да није важно колика је појединачна висина накнаде предвиђена одређеним правним актом, већ по ком основу се исплаћује и колико посла има у одређеној општини/граду.

Код градова је наглашено да се применом дедуктивних премиса може закључити да уколико је већи број становника већи је и број случајева који ће се размотрити пред ИРК-ом. Међутим, код општина то није увек случај. Тако на пример Велико Градиште нема велики број становника, али на месечном нивоу има велики број случајева које прегледа (сличан случај је и са градом Вршцем), те је и укупна накнада на месечном нивоу већа. Са друге стране, Врњачка Бања има велики број становника у односу на то колико мало случајева испита, те самим тим ни накнада на месечном нивоу није много велика. Када је основ исплате комисије по захтеву може се констатовати да Бујановац има много више становника од Сурдулице, али месечна накнада за рад координатора је много мања, с обзиром на то да немају много испитаних случајева на месечном нивоу и да то представља први показатељ да ИРК у тој општини не функционише најбоље.

⁴⁶ Чачак, Ваљево, Врање, Вршац

⁴⁷ Крушевац, суботица, Нови Пазар, Нови Сад, Шабац, Сомбор

⁴⁸ Ниш

⁴⁹ Бабушница, Димитровград, Долевац, Ириг, Косјерић, Љиг, Мали Зворник, Оџаци, Опово, Параћин, Пећинци, Пожега, Рашка, Стара Пазова, Тутин, Велика Плана, Бачка Паланка и Жагубица

⁵⁰ Ада, Алексинац, Бач, Бајина Башта, Беочин, Болевац, Бор, Бујановац, Кладово, Кучево, Кула, Сремски Карловци, Сурдулица, Трстеник, Варварин, Велико Градиште и Житиште

⁵¹ Аранђеловац, Апатин, Бачки Петровац, Баточина, Богатић, Чајетина, Ћићевац, Ивањица, Кнић, Коцељева, Лапово, Темерин, Тител, Топола, Уб, Врбас, Врњачка Бања и Жабалъ

Размотрити могућност да сви буду плаћени по написаном мишљењу, односно прегледаном детету (јер се за свако прегледано дете пише посебно мишљење). Са тим у вези неопходно је и ускладити терминологију.

Председник ИРК требало би да има право на већу накнаду, стога што сноси већу одговорност.

Основна накнада повременог члана ИРК треба да буде мања од накнаде сталног члана. Наиме, повремени члан се не ангажује увек и када се ангажује његов посао није толико обиман, као посао сталних чланова. Повремени члан већ познаје дете, те се не мора упознавати са случајем и често је могуће да своје мишљење може писмено доставити, тако да нема ни трошкове доласка на састанак ИРК-а.

Сви чланови ИРК као и њихови координатори који обављају посао координације ИРК-ом као придодати посао, треба да остварују право на накнаду за рад и та основна накнада по одређеном основу (нпр. по мишљењу) требало би да буде иста у целој Републици Србији.

Имајући у виду чињеницу да ЈЛС немају много средства у својим буџетима и да је тренутно на снази политика мера штедње у целој земљи, проблем недостатка буџетских средстава у ЈЛС могао би се решити ограничавањем укупне накнаде на месечном нивоу - фиксна месечна накнада (ово је алтернативно решење). С тим у вези, пожељно је водити рачуна о чињеници да нису све ЈЛС једнако оптерећене те би морала да постоји одређена скала која предвиђа висину накнаде у односу на број случаја које ЈЛС испита на годишњем нивоу. То је могуће предвидети нпр. на следећи начин.

ГРУПА	БРОЈ СЛУЧАЈЕВА	ВИСИНА НАКНАДЕ	на основу достављених података колико општина и градова спада у одређену групу
I група	1- 30 случаја годишње	x	23 општине
II група	30 - 50 случаја годишње	x	12 општине
III група	50 - 70 случаја годишње	x	4 општине
IV група	70 - 100 случаја годишње	x	4 општине и 1 град
V група	100 - 300 случаја годишње	x	1 општина и 3 града
VI група	300 - 500 случаја годишње	x	2 општине и 2 града
VII група	500 - 800 случаја годишње	x	2 града
VIII група	800 - 1000 случаја годишње	x	нема податак
IX група	више од 1000 случаја годишње	x	1 град

До четвре групе су углавном све општине. С обзиром на то да општине имају мање становника и самим тим мање случајева које испитују на годишњем нивоу, скала расте на сваких 20 до 30 случајева у складу са ситуацијом која је снимљена на терену.

Од пете групе почињу градови (и понеке вредне општине које су се овде нашле) и ниво скале расте на сваких 200 до 300 случајева у складу са ситуацијом која је снимљена на терену.

Иако на први поглед, може деловати неправедно да се скала повећава код прве четири групе у десетицама, а од пете групе у стотинама то ће се нивелисати висинама накнада (нпр. висина накнаде у прве четири групе раст ће до 10.000 рсд, док од пете групе висина накнада ће се значајније градацијски увећавати).

Разлог зашто нису све прве четири групе стављене у једну групу „од 1 до 100 случајева годишње“, јесте тај што би у том случају све општине у Србији биле у тој групи и не би се могле наградити оне које више раде.

На овај начин могуће је да би се чланови и координатори ИРК-а могли мотивисати да више раде и да буду адекватно плаћени.

Такође, упутно би било обезбедити прецизније предвиђање обима финансијских средстава потребних за свођење додатних буџетских оптерећења на минимум и максимално искоришћавање, реорганизацију и координацију у коришћењу ресурса који су већ на располагању.

Ово се може остварити усвајањем посебне методологије и трошковника.⁵²

⁵² Методологија трошковника представљена је у делу "Планирање трошкова ИРК-а", у Анализи пракси јединица локалних самоуправа у организовању рада и финансирању чланова интерресорних комисија и препоручених мера подршке, ауторке Соња Петровић Контић

5. ОРГАНИЗОВАЊЕ РАДА И САРАДЊА ИРК СА ОРГАНИЗАЦИЈАМА ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА

5.1. Напомене о методологији и обухвату

У оквиру израде анализе која треба да допринесе јачању улоге локалне самоуправе у спровођењу надлежности у области интерсекторских политика које за циљ имају унапређење инклузивног образовања направљене су широке консултације и то: са јединицама локалних самоуправа, односно интерресорним комисијима, родитељима деце и ученика која су у потреби за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке, као и организацијама цивилног друштва (ОЦД) које се баве питањима образовања и додатних мера подршке за децу и породице из осетљивих група.

5.2. Сарадња са организацијама цивилног друштва

У различитим градовима и општинама разликују се нивои сарадње између ОЦД и ЛС (ИРК). У оквиру овог истраживања, процес консултација са ОЦД подржала је Мрежа организација за децу Србије (МОДС) која је електронским путем проследила упитник креиран за ову прилику на адресе 82 ОЦД. Повратна информација добијена је од 14 ОЦД из целе Србије⁵³.

Препорука

Мапирање актера - ОЦД које пружају подршку деци и родитељима била би основна препорука за ЛС⁵⁴. Поменута активност је важна за сагледавање ресурса унутар заједнице и сврсисходно планирање подршке (могући аспекти сарадње у односу на већ постојеће активности ОЦД: укључивање у рад ИРК, преузимање одговорности од стране ОЦД за реализацију појединих мера подршке које ИРК препоручи, упућивање родитеља на програме подршке ОЦД, спровођење заједничких кампања за сензибилизацију стручне и шире јавности о питањима инклузије итд.).

Препорука је, дакле, умрежавање актера на општинама и дефинисање одговорности и интензитета сарадње између ОЦД и ЛС (ИРК) путем Меморандума о сарадњи, а са најбољим интересима деце на уму.

⁵³ ОЦД које су учествовале у истраживању реализују своје програме у Београду, Новом Саду, Сомбору, Кикинди, Бачкој Паланци, Сремској Митровици, Ђуприји, Краљеву, Чачку, Новом Пазару, Књажевцу, Лебану, Александровцу, Нишу, Пироту, Врању, Убу, Пироту, Пожаревцу, Старој Пазови, Ваљеву, Панчеву, Крагујевцу, Мионици, Нишу, Белој Паланци, Рашкој, Прокупљу, Инђији, Чајетини, Иригу, Мајданпеку, Бору и општинама у Борском округу, Зајечару и општинама у Зајечарском округу.

⁵⁴ "Органи јединица локалне самоуправе могу сарађивати са невладиним организацијама, хуманитарним организацијама и другим организацијама, у интересу јединице локалне самоуправе и становника са свог подручја." (Члан 13 Закон о локалним самоуправама, Сл. Гласник РС, бр. 129/2007 и 83/2014 - др.закон)

У оквиру истраживања, уз подршку МОДС контактано је 7 удружења родитеља. Мали одазив родитеља⁵⁵, ипак није утицао на квалитет прикупљених информација. Што се тиче родитеља из мањинских група, због ограничених ресурса није било начина за већи обухват родитеља⁵⁶, али информације добијене од стране ОЦД која ради са **родитељима из неформалних насеља говоре у прилог томе да не постоји адекватна информисаност родитеља о правима и раду ИРК**. Ово је закључак који се односи и на родитеље из већинског (на основу информација добијених на фокус групи) и на родитеље из мањинског дела становништва.

Искуства сарадње родитеља са ИРК су различита. Један од закључака који је произашао из консултација са родитељима, а који доприноси аргументацији за наведен закључак о потреби за развојем документације за праћење мера је управо да не постоји праћење спроведених мера нити оцена њихове ефикасности.

На фокус групи је размењено и да **ИРК не даје препоруке подршке за све мере које су потребне - уколико већ не постоје у тој заједници или уколико не постоје административни/финансијски услови за њихово спровођење** (нпр. уколико извесне услуге/мере нису у одговарајућим одлукама ЛС). У том смислу, недостаје и упућивање информације о потребним услугама и мерама подршке (и новим, а не само постојећим) ка надлежним органима који могу мењати/доносити одговарајуће одлуке на локалу водећи се детектованим потребама и најбољим интересима деце.

5.3. Реализација мера подршке

Према информацијама добијеним од стране родитеља, не постоји сигурност да ће се препоручене мере од стране ИРК и реализовати. То зависи од много фактора од којих су неки споменути. Такође, у великој мери родитељи су препуштени сами себи да обезбеде реализацију мера подршке за своју децу (а ово даље зависи и од њихове "неуморности", информисаности, познавања процедура итд.).

⁵⁵ Путем упитника, у процесу истраживања консултовано је 17 родитеља из Зајечара, Новог Сада и Београда.

Услед малог одзива у Београду, крајем августа, оглашена је и одржана и фокус група којој су се одазвале две мајке (од којих је једна и попунила упитник), тако да је укупан број досегнутих родитеља 18 (15 из Зајечара, 1 из Новог Сада, 2 из Београда (општина Чукарица и Земун)). Мали одзив родитеља, на основу консултација на фокус групи, сугерише: непостојање поверења у ефекте консултација; неинформисаност родитеља о правима и могућностима непосредног учешћа у креирању/мењању политика које их се непосредно тичу; преоптерећеност дневним задацима (мали проценат слободног времена).

⁵⁶ Није било средстава за превод упитника за родитеље на мањинске језике.

Препорука

Потребно је организовати и реализовати кампање о раду ИРК и правима у погледу приступа различитим услугама и мерама подршке (скупове и информативни материјал) на српском језику и језицима мањинских група. Такође, потребно је обезбедити термине за разговор о инклузији на националним (и локалним) фреквенцијама, како би се и родитељи (и друштво) информисали о овој теми. Било би важно и развити и подржати реализацију радионица за оснаживање и информисање родитеља (на локалу).

5.4. Извештавање, праћење и евалуација

Прикупљање података о потребним услугама и програмима подршке за децу треба да буде део посла координатора ИРК, као и координација и комуникација са ОЦД из локалне средине.

Препоруке

Треба развити механизам и формате извештавања надлежнима који имају обавезу да креирају услове и обезбеде плуралитет услуга и програме подршке.

Потребно је развити механизам за праћење и евалуацију ефеката спроведених мера подршке и јасно делегирати ту надлежност (нпр. ангажовање социјалног радника у образовном систему може бити користан корак за праћење реализованих мера).

У оквиру унапређења праксе ИРК, препорука је обезбедити редовне сусрете родитеља, деце и ИРК (и у периоду давања процене и током праћења реализације мера).

Било би важно укључити родитеље и удружења родитеља у развој новог Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику, јер *родитељ зна шта је потребно од подршке*, кроз регионално представљање финалног нацрта Правилника.

6. ЗАВРШНЕ НАПОМЕНЕ

Током истраживања и израде представљених анализа донет је нови Закон о основама система образовања и васпитања⁵⁷.

Чланом 77. став 3. прописано је: "Интерресорну комисију образује орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове друштвених делатности на основу споразума о сарадњи између установа система образовања, државне управе и локалне самоуправе, социјалне заштите и здравља."

Законом о локалној самоуправи,⁵⁸ чланом 27. прописано је да су органи општине: скупштина општине, председник општине, општинско веће и општинска управа. Чланом 53. прописано је да се општинска управа образује као јединствени орган, а могу се образовати и општинске управе за поједине области у општинама са преко 50.000 становника; док је чланом 54. став 3. прописано да се у општинској управи образованој као јединствени орган, за вршење сродних послова, могу образовати унутрашње организационе јединице. Према члану 65. истог закона органи града су: скупштина града, градоначелник, градско веће и градска управа. Чланом 66. ст. 6. и 7. прописано је да се градска управа образује као јединствени орган или као више управа за поједине области; као и то да се одредбе овог закона о општинској управи примењују на градску управу.

Препорука

Интерресорну комисију може образовати само орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове друштвених делатности у смислу Закона о локалној самоуправи, а не и унутрашња организациона јединица у оквиру органа управе (нпр. одељење за друштвене делатности и др.), те је препорука да се ово прецизира новим Правилником.

Законском нормом прописан је услов за образовање интерресорне комисије, који није постојао у претходном закону. Споразум о сарадњи између установа система образовања, државне управе и локалне самоуправе, социјалне заштите и здравља, као основ за образовање интерресорних комисија може отежати њихово образовање. Према првим тумачењима ове законске регулативе није неопходно сачињавати споразуме за интерресорне комисије које су већ образоване.

Сачињавање предметног споразума с једне стране је добро, у мери у којој утиче на развој мера и услуга подршке у локалној заједници, али може бити препрека ако се сматра условом за функционисање интерресорне комисије услед тога што су неке од наведених установа републичке, а неке локалне.

⁵⁷ "Службени гласник РС", број 88/2017

⁵⁸ http://www.paragraf.rs/propisi_download/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.pdf

Професионалци и активисти који се баве заштитом права детета и инклузијом, верују да ће се нови закон искористити као потстицајни нормативни оквир за унапређење квалитета рада интерресорних комисија и система подршке детету и ученику.